

UDK 616-053.2(497.113)"1920/2010"

ISSN 035-2899, 38(2013) br.4 p.214-216

ДЕВЕДЕСЕТА ГОДИНА ПОСТОЈАЊА ПЕДИЈАТРИЈСКЕ СЛУЖБЕ ДОМА ЗДРАВЉА ЗРЕЊАНИН

NINETY YEAR OF THE PEDIATRIC HEALTH SERVICES OF THE HEALTH CENTRE, ZRENJANIN

Бранислава Станимиров

ДОМ ЗДРАВЉА НОВИ САД

Сажетак: Први здравствени радници у нашем крају крајем XVIII века били су дистриктни хирурзи – фелчери, који су били под надзором камерног медукуса у Темишвару. Крај XIX и почетак XX века доноси човечанству велики успон науке, па самим тим долази и до успона медицине. У Зрењанину, тадашњем Великом Бечкереку, 1920. године је основан Државни дечји диспанзер, а 1925. године и Државни школски диспанзер. Пет година касније формиран је Дом народног здравља са оба диспанзера у свом саставу. Тачно пре 50 година, интеграцијом здравствених станица, специјалистичке поликлинике и диспанзера основан је Дом здравља „Др Бошко Вребалов”.

Кључне речи: први здравствени радници, XVIII век, дом здравља

Summary: First health care professionals in the area in late eighteenth century were district surgeons – "felchers", who were under the supervision of the Medics Chamber, Timisoara. Late nineteenth and early twentieth century brought to the humanity a great rise in science and thus a rise in medicine as well. In Zrenjanin, then called Great Bečkerek, a State Children's Dispensary was founded and in 1925 a State Dispensary for schoolaged children was established, too. Five years later a House of Public Health was founded taking both dispensaries under its authority. 50 years ago, the Health Care Centre Dr. Bosko Vrebalo was established integrating health stations, the specialist clinic and the dispensaries.

Keywords: first health care professional, XVIII century, Health Care Centre

УВОД

За време турске окупације, која је трајала 160 година, није било услова за организацију здравствене заштите становништва. Углавном је доминирало надрилекарство, бабе врачара, народни лекови. При одласку Турака, 1716. године приступило се исушивању мочвара, да би се планском колонизацијом населили ови крајеви. Здравствена заштита организована је на централистичком принципу. За читаву монархију формира се "Савет за здравље" који издаје кодекс здравственог законодавства. Ове мере за владавине Марије Терезије биле су основа стварања здравствене заштите и здравствене културе и за даљих 150 година.

Први здравствени радници у нашем крају крајем XVIII века били су дистриктни хирурзи - фелчери, који су били под надзором камерног медукуса у Темишвару.

Крај XIX и почетак XX века доноси човечанству велики успон науке, па самим тим долази и до успона медицине.

У Зрењанину, тадашњем Великом Бечкереку, 1920.године је основан Државни дечји диспанзер, а 1925.године и Државни школски диспанзер. Пет година касније формиран је Дом народног здравља са оба диспанзера у свом саставу. 16.05.1963. године интеграцијом здравствених станица, специјалистичке поликлинике и диспанзера основан је Дом здравља "Др Бошко Вребалов".

Саветовалиште за труднице и породице основано је 1958. године у оквиру болнице, а од 1965. године функционише у оквиру Центра за заштиту мајке и детета при Дому здравља а 2012. године опет се одваја од ове службе и функционише као засебна служба.

У оквиру Службе за здравствену заштиту жена, деце и омладине 1987., формирано је Развојно саветовалиште а 19.06.2003. године саветовалиште за младе.

ОРГАНИЗАЦИОНА ШЕМА СЛУЖБЕ:

Одељење за здравствену заштиту предшколске деце

За здравствену заштиту деце предшколског узраста планирају се мере и активности ради праћења раста, развоја и раног откривања поремећаја здравља (систематски и контролни прегледи), као и прегледи и услуге на захтев а у сврху дијагностике и лечења оболеле деце.

У приземљу зграде налазе се три амбуланте где се обављају преглед, дијагностика и лечење болесне деце. Посебна просторија је изолација (намењена је за заразне болести) са засебним улазом, како не би дошло до контакта са осталом оболелом децом у чекаоници.

На спрату се налази Саветовалиште за здраво дете (0-6 година) где се кроз превентивни рад прати раст и развој детета, ухрањеност, здравствено стање као и рано откривање поремећаја здравља. Обављају се систематски прегледи деце (новорођенче, одојче у III, VI, IX и XII месецу живота, мале деце од 2-5. године живота, и деце у 6-7 години живота, пред полазак у школу), као и контролни систематски прегледи и вакцинација и ревакцинација деце по Правилнику о имунизацији Републике Србије.

Здравствено-васпитни рад се обавља кроз индивидуалне разговоре са родитељима (нега и исхрана деце, значај профилаксе за одређена стања, значај имунизације). У чекаоницама се организују едукативне изложбе, а у вртићима педијатри заједно са медицинским сестрама промовишу здравствено васпитање за децу предшколског узраста кроз групни рад (креативне радионице) уз помоћ васпитача. Педијатри по потреби обавља се и хигијенско епидемиолошки надзор у вртићима.

Одељење за здравствену заштиту школске деце (Саветовалиште за младе и Развојно саветовалиште)

За здравствену заштиту деце школског узраста планирају се мере и активности ради праћења раста, развоја и раног откривања поремећаја здравља (систематски и контролни прегледи), као и прегледи и услуге на захтев а у сврху дијагностике и лечења оболеле деце.

Систематски прегледи се обављају у 7.-тој, 9-тој, 11-тој, 13-тој години у основној школи и у 15-тој и 17-тој години у средњој школи, уз вакцинацију или ревакцинацију, по

Правилнику о имунизацији Републике Србије. Контролни прегледи деце школског узраста обављају се ради праћења стања школске деце код којих су откривени поремећаји раста и развоја. Обављају се у 8-ој, 10-тој, 12-тој и 14-тој години живота, као и у 16-тој и 18-тој години живота у средњој школи. односно у (завршном) разреду средње школе.

Превентивне услуге обављају се на првом спрату школског диспанзера, у простору који је потпуно одвојен и прилагођен за наведени рад. Постоји директна сарадња са психолозима, логопедима и стоматолозима, као и са Професором за корективну гимнастику чији је рад прилагођен за третман деце са деформитетима коштаног система. Радно време обухвата обе смене, а деца се тамо упућују директно са систематских прегледа. Куративне услуге се обављају у приземљу исте зграде у четири одвојене лекарске ординације. Посебна просторија је изолација (намењена је за заразне болести) са засебним улазом, како не би дошло до контакта са осталом оболелом децом у чекаоници.

Здравствено - васпитни рад се обавља кроз групни рад са школском децом приликом доласка на систематске и контролне прегледе. Обрађују се поједине теме из области репродуктивног здравља, превенције алкохолизма, пушења и психоактивних супстанци, правилне исхране, ХИВ-а и сл. Такође се у чекаоницама организују едукативне изложбе везане за обележавање датума из Јавног календара здравља.

Саветовалиште за младе

Саветовалиште за младе основано је 19.06.2003. године у оквиру пројекта «Заштита репродуктивног здравља младих» Института за здравствену заштиту мајке и детета, Републичког центра за планирање породице и УНИЦЕФ-а уз подршку Министарства здравља. Саветовалиште ради у засебном простору, а организационо припада Школском диспанзеру. У саветовалишту ради мултидисциплинарни тим: педијатри, гинеколози, психолози и медицинске сестре.

Тим стручњака се поред редовног рада у својим Службама укључује у рад Саветовалишта за младе, по распореду који се формира сваког месеца и доставља Зрењанинским основним и средњим школама и Дому ученика "Ангелина Којић- Гина". Сваког месеца, у току школске године, одржавају се тродневни семинари на тему Репродуктивног

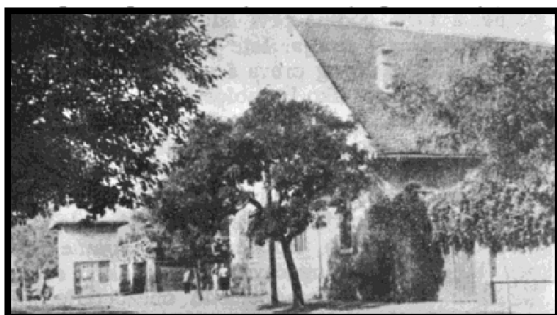
здравља. Семинар се састоји од радионица, које уз помоћ здравственог особља спроводе вршњачки едукатори (који су претходно учествовали и едуковали се на Семинарима претходно одржаним). Радионице из ове области спроводе се у основним и средњим школама на територији општине Зрењанин. Сем наведеног одржавају се Едукације на тему превенције употребе психоактивних супстанци, превенције алкохолизма, превенцији пушења, правилне исхране и ХИВ-а, како у основним тако и средњим школама.

Развојно саветовалиште

Развојно саветовалиште у Зрењанину формирано је 1987. године и покрива територију Средње – Банатског округа са пет општина. Циљ рада саветовалишта је рано откривање, регистровање, праћење и лечење деце са ризиком, са сметњама у развоју, рад са предшколском и школском децом (са испољеним поремећајима понашања, адолесцентним кризама, са децом из дисфункционалних породица).

Служба за здравствену заштиту деце и омладине сарађује успешно са осталим Службама у примарној здравственој заштити, са Општом болницом, са Предшколском Установом, основним и средњим школама, са специјалном школом, са Центром за социјални рад и осталим друштвеним субјектима у граду и шире, све за добробит наших пацијената.

Слика број 1 (прва Болница из 1769. године и прва здравствена установа у Зрењанину)

Слика број 2 (зграда Дечијег диспанзера данас)

ЗАКЉУЧАК

Здравство овог краја постоји више од два века. Овај кратак приказ развоја педијатријске службе, у граду на Бегеју, указује на трновит пут који је требало савладати да бисмо данас имали бројан и високостручан лекарски кадар и савремено опремљене Здравствене установе које су на располагању на располагању "малим и великим" пацијентима.

ЛИТЕРАТУРА

1. Добривоје Пауновић, Марко Ковачевић и Стеван Алексин: Сто година опште болнице Др Ђорђе Јовановић у Зрењанину 1895-1995. Библиотека опште болнице Зрењанин; 1995.
2. Рајка Грубић и Нада Бењоци: Народна медицина, Историјски развој здравства у средњем Банату, Каталог изложбе, Народни музеј Зрењанин; 1995.
3. Јожеф Венцел: Социјално осигурање болнице и стручне лекарске организације Зрењанин; 1965.
4. Скуп лекара: Историјат здравствене службе после другог светског рата у Зрењанину, ВИИ Научни састанак Научног друштва за историју здравствене културе Југославије у Зрењанину, Зрењанин 1978.
5. Пауновић Д., Пауновић Т.: Историјски развој здравства и лечења очних болести у средњем Банату, Библиотека – посебно издање, књига 6, Зрењанин 1990
6. Станимиров Б: Развој дечије службе у средњем Банату, Тимочки медицински гласник, 2009. Вол 37, бр.2
7. Архив Војводине, Нови Сад; Фонд Торонталске жупаније; Торонтал 1879;
8. Архив Војводине, Нови Сад; Фонд Торонталске жупаније; Торонтал 1869.
9. Репач В, Станимиров Б: Окулисти средњег Баната: Кратак историјски осврт, Тимочки медицински гласник, 2013. Вол 38, бр.3
10. Рајка Грубић: Заразне болести у Великом Бечкерку и околини с краја XIX и поч. XX века, Гласник музеја Баната, Панчево 1995.

Рад посвећујем:

Служби за здравствену заштиту деце Дома здравља "др Бошко Вребалов" у Зрењанину, са којима сам радила, кратко, али довољно дуго да иза себе имам мали јубилеј од 5 година заједничког рада, дружења и свих оних лепих и мање лепих тренутака који не могу једни без других у великој радној породици!